

**Klimatyczna Szkoła Podstawowa nr 2
im. Jerzego Michejdy**

W

**Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2
w Ustroniu**

**Przedmiotowy System Oceniania
PRZYRODA klasy 4**

**Opracowała:
Sylwia Barabosz
Marta Paździorko**

1. Podstawą do wystawienia oceny śródrocznej i rocznej jest średnia ważona uzyskanych ocen bieżących, jednak ostateczna jest decyzja nauczyciela. Nie stosuje się plusów i minusów przy ocenach bieżących. Ocena roczna jest wystawiana na podstawie ocen z całego roku szkolnego.

2. Sprawdzanie poziomu umiejętności uczniów odbywa się w formie:

a) pisemnej i są to: - sprawdziany (waga 5) Odbywają się po skończonym dziale. Są obowiązkowe i zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem. kartkówki (waga 3) (do 15min.) obejmujące 3 ostatnie lekcje. Nie muszą być zapowiadane. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń był nieobecny, to może ją napisać w innym terminie uzgodnionym z nauczycielem. Jeżeli kartkówka była zapowiedziana uczeń nie może zgłosić nieprzygotowania. Nie ma możliwości poprawy ocen z kartkówek. - - - prace dodatkowe (waga 2) (prezentacje, plakaty, referaty) karty pracy wykonywane podczas lekcji (waga 2)

b) ustnej i są to:

- odpowiedź ustna (waga 3) obejmująca 3 ostatnie lekcje
-aktywność na lekcji (waga 3) oceniana „plusami” lub „minusami” – za 3 zgromadzone „plusy” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, a za 3 „minusy” ocenę niedostateczną. Przez aktywność na lekcji rozumiemy: częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnej odpowiedzi, rozwiązywanie zadań dodatkowych w czasie lekcji, aktywną pracę w grupie. Przez brak aktywności rozumiemy: brak aktywnego uczestnictwa w lekcji, czyli niezapisywanie notatek, nieuważanie w czasie lekcji.

3. Uczeń ma prawo do zgłoszenia w ciągu półroczu dwóch nieprzygotowań do lekcji. Przez nieprzygotowanie się do lekcji rozumiemy: niegotowość do odpowiedzi ustnej lub niezapowiedzianej kartkówki. Fakt ten uczeń zgłasza na początku lekcji. Nieprzygotowania uczniów do lekcji są odnotowywane w dzienniku poprzez wpisanie „np”.

4. Jeżeli z przyczyn losowych uczeń jest nieobecny na sprawdzianie to zobowiązany jest go napisać w terminie uzgodnionym z nauczycielem, do 2 tygodni od powrotu do szkoły. Jeżeli uczeń nie ustali terminu z nauczycielem w odpowiednim czasie, otrzyma ocenę niedostateczną ze sprawdzianu

5. Każdy sprawdzian napisany na ocenę niedostateczną powinien być poprawiony w ciągu 2 tygodni od oddania prac. Uczeń może poprawiać dany sprawdzian tylko jeden raz. Ocena z tej pracy zapisywana jest do dziennika obok oceny pierwotnej i ma taką samą wagę. Uczeń może poprawić również ocenę dopuszczającą. Z prac poprawkowych uczeń nie może uzyskać oceny celującej.

6. Przedziały procentowe dla poszczególnych stopni przedstawiają się następująco: 0 - 34% - niedostateczny 35% - 50% - dopuszczający

51% - 70% - dostateczny 71% - 89% - dobry 90% - 99% - bardzo dobry 100% - celujący

7. Jeżeli uczeń nie odda w terminie zadania lub nie napisze kartkówki czy sprawdzianu, nauczyciel wpisze w dzienniku brak – „br”, który będzie informował o zaległościach.

8. Nie ma możliwości poprawy sprawdzianu lub nadrabiania zaległości podczas lekcji. Należy umówić się z nauczycielem na inny termin (konsultacje).

9. Przy ocenianiu brany jest pod uwagę, wkładany przez ucznia wysiłek i jego zaangażowanie, systematyczność, umiejętność pracy w grupie, jak i samodzielne wykonywanie powierzonych zadań, a także udział w konkursach.

10. Przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej obowiązują następujące progi średniej ważonej:

$0 \leq x < 1,7$ – stopień niedostateczny

$1,71 \leq x < 2,6$ – stopień dopuszczający

$2,61 \leq x < 3,6$ – stopień dostateczny

$3,61 \leq x < 4,6$ – stopień dobry

$4,61 \leq x < 5,6$ – stopień bardzo dobry

$5,61 \leq x < 6,0$ – stopień celujący

Średnia ważona na ocenę celującą może być niższa (jednak nie mniej niż 5.0) pod warunkiem, że uczeń spełnia dodatkowe wymagania np. posiada oceny celujące ze sprawdzianów, posiada tytuł laureata lub finalisty z konkursów przyrodniczych na szczeblu powiatowym i wyższych.

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Ja i przyroda					
1. Poznaję przyrodę (1.1)	- podaje sposoby poznawania przyrody; - podaje przykłady wykorzystania zmysłów podczas prowadzenia obserwacji przyrodniczych; - wymienia różne źródła wiedzy o przyrodzie.	- opisuje sposoby korzystania z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie.	- opisuje sposoby poznawania przyrody; określa rolę zmysłów w poznawaniu przyrody.	- podaje przykłady sposobów poznawania przyrody i określa, jaką rolę pełnią zmysły w każdym z takich przykładów.	- wyjaśnia, dlaczego w poznaniu przyrody należy korzystać z różnych źródeł wiedzy.
2. Przyrządy i pomoce przydatne w poznawaniu przyrody (1.2)	- wymienia nazwy przyrządów stosowanych w poznawaniu przyrody; - wskazuje różne źródła wiedzy o przyrodzie.	- poprawnie korzysta z przyrządów; - wymienia zasady bezpiecznego korzystania z przyrządów służących do obserwacji przyrodniczych.	- określa przeznaczenie poznanych przyrządów; - posługuje się przyrządami podczas prowadzonych obserwacji.	- przysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie podczas planowania obserwacji; - wyjaśnia, dlaczego podczas obserwacji przyrodniczych należy stosować zasady bezpieczeństwa; - podaje przykłady zastosowania przyrządów (lupy, kompasu, taśmy mierniczej) w poznawaniu przyrody.	- wyjaśnia, jak należy korzystać na lekcjach przyrody z przyrządów: lupy, kompasu, taśmy mierniczej; - podaje przykłady zastosowania mikroskopu.
3. Moje pierwsze obserwacje (1.3)	- wymienia zasady bezpieczeństwa podczas obserwacji przyrodniczych.	- podaje przykłady obiektów i organizmów, które można obserwować; - odczytuje informacje z przyrządów.	- korzysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie, planując obserwacje przyrodnicze; - odczytuje instrukcje przeprowadzania obserwacji.	- dokumentuje obserwacje przyrodnicze; - przeprowadza obserwacje na podstawie instrukcji w podręczniku.	- uzasadnia, że obserwacje są źródłem wiedzy o przyrodzie.
4. Moje pierwsze doświadczenia (1.3)	- wyjaśnia, na czym polega doświadczenie przyrodnicze; - podaje zasady bezpieczeństwa podczas doświadczeń przyrodniczych.	- podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze.	- przysta z różnych źródeł wiedzy o przyrodzie podczas planowania doświadczeń przyrodniczych; - wyjaśnia różnice między doświadczeniem a obserwacją.	- dokumentuje doświadczenia przyrodnicze; - przeprowadza doświadczenie na podstawie instrukcji w podręczniku.	- podaje przykłady dokumentowania doświadczeń przyrodniczych; - uzasadnia, że doświadczenia są źródłem wiedzy o przyrodzie.
5. Powtórzenie wiadomości z działu 1 (Podsumowanie działu 1)	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1-4.				

Dział 2. Cztery strony świata

6. Zdobywam wiedzę o widnokregu (2.1)	- wyjaśnia, co to jest <i>widnokrąg</i>; - opisuje przebieg widnokregu.	- wyjaśnia, jak się zmienia widnokrąg, kiedy dana osoba zmienia miejsce obserwacji.	- wskazuje, jakie obserwacje można prowadzić na widnokregu.	- wyjaśnia, jak się zmienia widnokrąg, kiedy obserwator zmienia wysokość, z której go obserwuje.	- uzasadnia, że widnokrąg zmienia się w momencie zmiany miejsca obserwacji i wysokości obserwacji.
7. Poznają kierunki geograficzne (2.2)	- wymienia nazwy kierunków głównych.	- wyznacza kierunki geograficzne na widnokregu za pomocą kompasu; - wskazuje kierunki główne w terenie.	- wymienia kierunki główne, używając nazw polskich.	- wyznacza kierunki w terenie za pomocą Słońca; - używa angielskich skrótów kierunków głównych.	- wyjaśnia, jak wyznaczyć kierunki w terenie bez użycia przyrządów - jedynie na podstawie obserwacji przyrody.
8. „Wędrówka” Słońca nad widnokresem (2.3)	- wskazuje położenie Słońca nad widnokresem w ciągu doby; - obserwuje widomą wędrówkę Słońca w ciągu doby; - wskazuje na widnokresem miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca.	- wyjaśnia zależność między wysokością Słońca a długością cienia w ciągu dnia i w ciągu roku.	- dostrzega zależność między wysokością Słońca a długością cienia w ciągu dnia i w ciągu roku.	- opisuje zmiany w położeniu Słońca nad widnokresem w ciągu dnia i w ciągu roku.	- wyjaśnia pojęcie <i>widoma wędrówka Słońca nad widnokresem</i>.
9. Powtórzenie wiadomości z działu 2 (Podsumowanie działu 2)	Wiadomości i umiejętności z lekcji 6-8.				

Dział 3. Pogoda i pory roku

10. Pogoda i jej składniki. Temperatura powietrza (3.1)	- wyjaśnia, co to jest <i>pogoda</i>; - podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru temperatury powietrza; - wskazuje na termometrze temperaturę ujemną i dodatnią.	- wymienia składniki pogody; - podaje przykłady wpływu temperatury na życie człowieka.	- podaje zastosowanie termometru w różnych sytuacjach życia codziennego.	- podaje przykłady zawodów uzależnionych od określonej temperatury powietrza.	- wskazuje zależności między wysoką lub niską temperaturą powietrza a funkcjonowaniem organizmów.
11. Zachmurzenie. Opady i osady atmosferyczne (3.2)	- odróżnia opady od osadów atmosferycznych; - określa stopień zachmurzenia (niebo bez chmur, zachmurzenie częściowe, zachmurzenie całkowite).	- wymienia stany skupienia wody; - podaje nazwę przyrządu do mierzenia wielkości opadów atmosferycznych; - wymienia jednostki, w których podaje się wielkość opadów atmosferycznych.	- podaje przykłady opadów i osadów atmosferycznych oraz wskazuje ich stan skupienia; - wyjaśnia, jak można zmierzyć wielkość opadów atmosferycznych.	- charakteryzuje zjawiska pogodowe: burzę, tęczę, deszcze nawalne, intensywne opady śniegu, i opisuje ich następstwa; - wskazuje lub rysuje znaki, które są umieszczane na mapach prognozy pogody dla zachmurzenia i opadów atmosferycznych; - dostrzega zależności między poznanymi składnikami pogody, tzn. temperaturą powietrza a opadami i osadami atmosferycznymi.	- prowadzi dzienniczek pogody uwzględniający temperaturę powietrza, zachmurzenie oraz opady i osady atmosferyczne.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
12. Ciśnienie atmosferyczne i wiatr (3.3)	- wyjaśnia, co to jest <i>ciśnienie atmosferyczne</i>; - podaje nazwę przyrządu, za pomocą którego można zmierzyć ciśnienie atmosferyczne; - podaje nazwę przyrządu, za pomocą którego można zmierzyć kierunek i prędkość wiatru.	- podaje jednostkę ciśnienia atmosferycznego; - podaje jednostki, w których można określić prędkość wiatru; - opisuje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych (burzy, huraganu, zamieci śnieżnej).	Uczeń: - podaje zasadę określania kierunku wiatru; - odczytuje z aktualnej mapy pogody kierunek i prędkość wiatru w miejscu swojego zamieszkania; - podaje skutki silnego wiatru.	- wyjaśnia na podstawie doświadczenia, jak powstaje wiatr; - zaznacza na mapie Polski określony kierunek wiatru; - wyjaśnia, czym są huragan i zawieja śnieżna; - podaje skutki zawiei śnieżnej i huraganu.	- wyszukuje informacje na temat ostrzeżeń przed silnym wiatrem dla swojej miejscowości lub informacje o skutkach silnego wiatru w miejscu swojego zamieszkania.
13. Pogoda w różnych porach roku (3.4)	- podaje zasady bezpiecznego zachowania podczas występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych.	- opisuje zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku: burze, huragany, deszcze nawałne, zawieje śnieżne.	- opisuje prognozę pogody przedstawioną na mapie za pomocą znaków umownych.	- opracowuje prognozę pogody i przedstawia ją za pomocą znaków umownych.	- analizuje wykresy i rysunki, przyporządkowując im zjawiska pogodowe w poszczególnych porach roku.
14. Powtórzenie wiadomości z działu 3 (Podsumowanie działu 3)	Wiadomości i umiejętności z lekcji 10-13.				
Dział 4. Moje ciało					
15. Układy narządów człowieka. Układ kostny (4.1)	- wymienia układy narządów budujące ciało człowieka; - wyjaśnia, do czego służy szkielet; - wyjaśnia, jak należy dbać o prawidłową postawę ciała.	- wskazuje na planszy i podaje nazwy elementów szkieletu: czaszka, kręgosłup, klatka piersiowa, kości kończyny górnej, kości kończyny dolnej.	- na modelu szkieletu człowieka wskazuje ruchome połączenia kości - stawy.	- wyjaśnia, na czym polega współdziałanie szkieletu z mięśniami.	- wyjaśnia, dlaczego stawy umożliwiają człowiekowi poruszanie się.
16. Układ pokarmowy (4.2)	- wyjaśnia, do czego służy układ pokarmowy; - opisuje, jak należy dbać o układ pokarmowy.	- wymienia składniki pokarmowe zawarte w różnych produktach; - wskazuje na planszy i na własnym ciele ślinianki, wątrobę, trzustkę i żołądek.	- na planszy układu pokarmowego wskazuje jamę ustną, przełyk, żołądek, jelito cienkie, jelito grube, odbył.	- wyjaśnia, co to znaczy trawienie pokarmu.	- uzasadnia, dlaczego pokarm powinien być dokładnie pogryziony.
17. Układ oddechowy (4.3)	- wyjaśnia, do czego służy układ oddechowy; - opisuje, jak należy dbać o układ oddechowy.	- na planszy układu oddechowego wskazuje jamę nosową, krtań, tchawicę, oskrzela i płuca.	- opisuje rolę jamy nosowej, krtani i płuc.	- uzasadnia, dlaczego należy oddychać przez nos.	- opisuje, korzystając z planszy, drogę wdychanego powietrza i dalszą wędrówkę tlenu do komórek ciała.

18. Układ krwionośny (4.4)	- wyjaśnia, do czego służy układ krwionośny; - opisuje, jak należy dbać o układ krwionośny.	- określa rolę serca w krążeniu krwi; - wymienia funkcje krwi.	- wyjaśnia, jak zmienia się tętno pod wpływem wysiłku fizycznego.	- wymienia rodzaje naczyń krwionośnych i podaje ich rolę.	- wyjaśnia, dlaczego człowiek umiera, gdy ustaje praca jego serca.
19. Układ rozrodczy (4.5)	- wskazuje różnice w wyglądzie zewnętrznym kobiety i mężczyzny; - rozpoznaje na schematach komórki rozrodcze męskie i żeńskie; - opisuje, jak dbać o układ rozrodczy.	- wyjaśnia, do czego służy układ rozrodczy męski i żeński; - wskazuje na planszy narządy budujące układ rozrodczy kobiety i mężczyzny.	- podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i mężczyzny.	- opisuje funkcje poszczególnych narządów w układach rozrodczych kobiety i mężczyzny.	- wyjaśnia, z czego wynikają różnice między układem rozrodczym męskim a żeńskim.
20. Dojrzewanie płciowe (4.6)	- wymienia zasady higieny w okresie dojrzewania.	- opisuje zmiany fizyczne i psychiczne zachodzące w organizmach dziewczynki i chłopca podczas dojrzewania.	- wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na organizm w okresie dojrzewania.	- wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie płciowe.	- wskazuje podobieństwa i różnice w dojrzewaniu dziewcząt i chłopców.
21., 22. Układ nerwowy (4.7)	- wyjaśnia, jaką rolę odgrywa układ nerwowy w organizmie; - podaje nazwy zmysłów człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; - podaje podstawowe zasady dbałości o wzrok i słuch.	- wskazuje na planszy główne narządy układu nerwowego i podaje ich nazwy; - opisuje rolę zmysłu wzroku, słuchu, węchu, smaku i dotyku w odbieraniu informacji z otoczenia.	- wyjaśnia, jaką rolę odgrywa mózg.	- wyjaśnia rolę narządów zmysłów w odbieraniu informacji z otoczenia.	- opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów.
23. Powtórzenie wiadomości z działu 4 (Podsumowanie działu 4)	Wiadomości i umiejętności z lekcji 15-22.				

Dział 5. Moje zdrowie i bezpieczeństwo

24. Poznaję choroby i ich przyczyny (5.1)	- wyjaśnia, po czym można poznać, że organizm choruje; - opisuje sposoby zapobiegania chorobom.	- wyjaśnia, czym są wywołane choroby zakaźne; - podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka; - wyjaśnia, czym są choroby pasożytnicze.	- wskazuje drogi wnikania czynników chorobotwórczych do organizmu człowieka; - podaje przykłady pasożytów i chorób wywołanych przez pasożyty.	- wyjaśnia, czym różnią się choroby zakaźne od chorób pasożytniczych; - wyjaśnia, dlaczego osoba chora na chorobę zakaźną powinna się zgłosić do lekarza.	- wyjaśnia, czym jest odporność i jak ją nabyć; - podaje przykłady chorób, przeciwko którym można się zaszczepić.
25. Substancje w domu (5.2)	- podaje właściwości różnych substancji, np. plasteliny, szkła, gąbki; - odszukuje na opakowaniu środka czystości piktogramy informujące o tym, że produkty te są szkodliwe dla zdrowia.	- wyjaśnia, dlaczego na opakowaniach produktów szkodliwych są umieszczane symbole ostrzegawcze.	- wskazuje przedmioty codziennego użytku wykonane z substancji kruchych, sprężystych i plastycznych; - odróżnia substancje kruche od sprężystych i plastycznych.	- uzasadnia zastosowanie substancji sprężystych, kruchych i plastycznych do wykonania przedmiotów codziennego użytku.	- określa sposób stosowania środka chemicznego na podstawie informacji umieszczonej na opakowaniu.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
26. Niebezpieczne rośliny i zwierzęta (5.3)	- podaje przykłady zwierząt jadowitych, roślin trujących; - wskazuje poprawne postępowanie w wypadku pogryzienia przez zwierzę.	- opisuje, jak należy pielęgnować trujące rośliny pokojowe; - wyjaśnia, jak należy postępować w wypadku wykrycia na skórze kleszcza.	Uczeń: - wskazuje sposób postępowania w wypadku kontaktu z rośliną trującą; - podaje, jak postępować w wypadku ukąszenia przez żmiję, pogryzienia i użądlenia przez owady.	- wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność.	- wymienia i krótko charakteryzuje choroby, które mogą być następstwem ukąszenia przez kleszcza.
27. Pierwsza pomoc (5.4)	- wymienia funkcje skóry; - opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego; - wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia.	- wyjaśnia, jak należy postępować w wypadku oparzenia i odmrożenia; - podaje numery alarmowe służące do wezwania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.	- wyjaśnia, dlaczego nie należy się opalać bez zabezpieczenia skóry.	- podaje różnice między zwichnięciem, złamaniem a stłuczeniem.	- wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy; - tłumaczy, czym jest omdlenie; - wyjaśnia, jak postępować w razie omdlenia i w wypadku krwawienia z nosa.
28. Niebezpieczeństwo uzależnienia (5.5)	- wyjaśnia, co to jest uzależnienie; - podaje przykłady środków uzależniających.	- wymienia negatywne skutki uzależnienia od papierosów; - wskazuje na etykietach napojów energetyzujących substancje szkodliwe, które mogą powodować uzależnienie.	- uzasadnia, dlaczego zbyt częste korzystanie z telefonu komórkowego może prowadzić do uzależnienia.	- opisuje skutki działania nikotyny i alkoholu oraz napojów energetyzujących na organizm człowieka.	- wyjaśnia, co to jest asertywność; - rozumie, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne.
29. W zdrowym ciele zdrowy duch (5.6)	- wyjaśnia, co oznacza pojęcie <i>higiena osobista</i>; - opisuje zasady dbania o własne ciało; - wymienia zasady zdrowego odżywiania; - podaje elementy zdrowego stylu życia.	- wymienia skutki niewłaściwego odżywiania; - podaje przykłady potraw, których nie należy spożywać ze względu na dużą zawartość soli, cukru lub tłuszczu; - wyjaśnia, dlaczego sen i ruch są niezbędne dla zachowania zdrowia.	- uzasadnia, dlaczego niewłaściwe odżywianie może powodować otyłość, niedożywienie lub inne groźne choroby; - wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia i charakteryzuje jego elementy.	- wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad zdrowego stylu życia pozwala zachować zdrowie.	- opisuje kolejne poziomy piramidy pokarmowej, korzystając z samodzielnie przygotowanego plakatu; - potrafi właściwie zaplanować dzień.
30. Bezpieczeństwo w czasie zabawy i wypoczynku (5.7)	- podaje przykłady właściwego spędzania wolnego czasu przez ucznia klasy 4; - wskazuje niebezpieczeństwa związane z wypoczynkiem nad wodą; - wymienia zasady właściwego odpoczynku nad wodą.	- podaje przykłady niebezpiecznych sytuacji podczas pobytu na wsi; - wyjaśnia, jak należy się zachować, gdy znajdzie się niewybuchy lub niewypały; - opisuje bezpieczne poruszanie się na rolnach i rowerze; - omawia zasady bezpieczeństwa podczas zimowego wypoczynku.	- wyjaśnia, dlaczego nie każdy plac zabaw jest bezpieczny; - wyjaśnia, dlaczego właściwe poruszanie się na rowerze i na rolnach oraz właściwe wyposażenie są ważne.	- opisuje ubiór dostosowany do jazdy na rowerze, rolnach oraz do sportów zimowych; - wyjaśnia, jak można pomóc tonącemu.	- opisuje, jak należy dbać o bezpieczeństwo podczas zabawy i wypoczynku; - wyjaśnia, kiedy kąpiel w morzu jest niebezpieczna; - wyjaśnia, co to jest reguła ograniczonego zaufania; - podaje rozwinięcie skrótu GPR.

31. Powtórzenie wiadomości z działu 5 (Podsumowanie działu 5)

Wiadomości i umiejętności z lekcji 24-30.

Dział 6. Środowisko w mojej okolicy

32. Składniki środowiska (6.1)	- rozpoznaje i podaje nazwy składników przyrody ożywionej i nieożywionej występujące w najbliższej okolicy.	- odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka.	- podaje zależności między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody.	- podaje, w jaki sposób człowiek wykorzystuje przyrodę do własnych potrzeb i jak przyroda wpływa na życie i działalność człowieka.	- przygotowuje prezentację o środowisku najbliższej okolicy, w prezentacji uwzględnia składniki przyrody ożywionej i nieożywionej, w tym celu korzysta z różnych źródeł informacji.
33. Formy ukształtowania powierzchni (6.2)	- wymienia nazwy form wypukłych i wklęsłych; - wymienia nazwy form terenu występujących w najbliższej okolicy.	- rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni występujące w okolicy; - odróżnia wypukłe formy ukształtowania terenu od wklęsłych.	- wskazuje elementy pagórka (szczyt, wierzchołek, stok łagodny, stok stromy); - wskazuje elementy doliny (zbocze strome, zbocze łagodne).	- podaje różnice między kotłiną a doliną.	- rozróżnia różne typy ukształtowania terenu (teren równinny, pagórkowaty, górski).
34. Poznaję skały w moim otoczeniu (6.3)	- wymienia rodzaje skał; - wymienia skały występujące w okolicy swojego miejsca zamieszkania.	- podaje przykłady skał sypkich, zwięzłych i litych; - podaje przykłady przedmiotów wykonanych ze skał.	- wyjaśnia, co to jest skała; - podaje różnice między skałami sypkimi, zwięzłymi a litymi.	- określa rolę zmysłów człowieka w poznawaniu skał; - opisuje różne rodzaje skał.	- podaje cechy skał: litych, zwięzłych i sypkich; - podaje przykłady zastosowania skał.
35. Jak organizmy radzą sobie na łądzie? (6.4)	- podaje przykłady sposobów przetrwania okresu zimy przez rośliny i zwierzęta.	- podaje przykłady przystosowania roślin do warunków suchych i wilgotnych.	- wykazuje związek między budową zwierząt a przystosowaniem do życia w różnych warunkach.	- opisuje przystosowanie roślin do zdobywania światła.	- opisuje warunki życia na łądzie, uwzględniając zawartość tlenu, wilgoci, a także nasłonecznienie (temperaturę powietrza).
36. Jak się odżywiają organizmy? (6.5)	- podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych; - wymienia cechy roślinożerców i drapieżników.	- wskazuje przystosowania w budowie organizmów do zdobywania pokarmu; - opisuje znaczenie roślin w przyrodzie i życiu człowieka.	- podaje różnice między samożywym a cudzożywym sposobem odżywiania.	- podaje, czym się różnią roślinożercy od drapieżników.	- wyjaśnia, w jaki sposób odżywiają się rośliny;
37., 38. W lesie (6.6)	- wymienia warstwy roślinności w lesie; - wymienia podstawowe zasady właściwego zachowania się w lesie.	- podaje i wskazuje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu.	- opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu.	- rozpoznaje podstawowe gatunki roślin i zwierząt żyjących w lesie oraz przyporządkowuje je do odpowiednich warstw lasu.	- gromadzi i prezentuje w klasie informacje na temat lasu znajdującego się w najbliższej okolicy.
39. Co warto wiedzieć o grzybach? (6.7)	- podaje warunki odpowiednie do rozwoju grzybów; - wymienia przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących; - podaje różnice między pieczarką a muchomorem sromotnikowym.	- wymienia zasady kodeksu grzybiarza.	- rozpoznaje na okazach naturalnych, planszach i zdjęciach pospolite grzyby jadalne i trujące.	- podaje przykłady wykorzystania drożdży do wytwarzania produktów spożywczych; - wymienia przykłady grzybów jadalnych i ich trujących odpowiedników.	- wyjaśnia znaczenie grzybów w przyrodzie oraz życiu człowieka.

Wymagania na ocenę:

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
40. Na łące i na polu (6.8)	- wyjaśnia, co to jest łąka i jak człowiek wykorzystuje łąki; - wyjaśnia, co to jest pole; - wymienia produkty otrzymywane z pszenicy, żyta, owsa, jęczmienia i kukurydzy; - wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych.	- rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe rośliny łąkowe; - rozpoznaje na fotografii i w terenie zboża uprawiane w Polsce; - rozpoznaje na fotografii i w terenie rośliny oleiste.	- rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta łąk; - rozpoznaje na fotografii i w terenie typowe zwierzęta pól.	- wymienia różnice między polem uprawnym a łąką; - podaje przykłady organizmów uznawanych w rolnictwie za szkodniki.	- przedstawia za pomocą samodzielnie wykonanego plakatu różnice między roślinami zbożowymi, warzywami a roślinami oleistymi; - wyjaśnia, na czym polega pożyteczna rola ptaków na polu.
41. Wody stojące i wody płynące (6.9)	- określa, czym są wody powierzchniowe; - podaje przykłady wód powierzchniowych: stojących i płynących.	- podaje nazwy wód stojących i płynących występujących najbliżej miejsca zamieszkania.	- wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; - rozpoznaje prawy i lewy brzeg rzeki; - wskazuje elementy doliny rzeki; - podaje nazwy kilku rzek i jezior Polski.	- rozróżnia naturalne i sztuczne zbiorniki wodne występujące w najbliższej okolicy; - wskazuje na mapie rzekę główną i jej dopływy.	- wskazuje na mapie najdłuższe rzeki w Polsce; - podaje przykłady prawych i lewych dopływów Wisły.
42. Życie w wodzie (6.10)	- podaje cechy środowiska wodnego; - wymienia strefy jeziora i podaje przykłady organizmów, które w nich występują.	- wskazuje cechy budowy ryby, które umożliwiają jej życie w środowisku wodnym.	- porównuje warunki życia w wodzie i na lądzie; - opisuje cechy, które pozwalają roślinom żyć w wodzie.	- wymienia nazwy roślin i zwierząt żyjących w jeziorach Polski.	- wyjaśnia, jak oddychają ryby.
43. Powtórzenie wiadomości z działu 6 (Podsumowanie działu 6)	Wiadomości i umiejętności z lekcji 32-42.				
Dział 7. Plan i mapa					
44. Poznają plan i mapę (7.1)	- rysuje plan dowolnego przedmiotu; - odczytuje informacje z legendy planu.	- wymienia czynności umożliwiające sprawne narysowanie planu.	- wyjaśnia, że plan okolicy i mapa są narysowane w zmniejszeniu; - opisuje najbliższą okolicę na podstawie planu.	- wskazuje różnice między planem a mapą.	- wyjaśnia, w jakich sytuacjach znajomość czytania planów jest przydatna.
45. Elementy mapy (7.2)	- wymienia rodzaje map, np. topograficzną, turystyczną; - rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy: punktowe, liniowe, powierzchniowe.	- korzysta z informacji zawartych w legendzie mapy; - odczytuje informacje z mapy, posługując się legendą.	- czyta mapę - interpretuje znaki zamieszczone na różnych mapach.	- opisuje środowisko przyrodnicze wybranego obszaru, korzystając z różnych map.	- planuje wycieczkę po nieznanym terenie, korzystając z mapy.

46. Jak korzystać z map? (7.3)	- wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę; - wymienia sposoby pomiaru odległości w terenie; - wyjaśnia, co to jest szkic.	- wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą kompasu.	- orientuje mapę w terenie za pomocą kompasu; - mierzy odległości w terenie na podstawie liczby swoich kroków; - szacuje odległość w terenie.	- orientuje mapę w terenie za pomocą obiektów terenowych; - podaje różnice między szkicem, planem a mapą.	- korzysta z planu i mapy wielkoskalowej podczas planowania wycieczki.
47. Powtórzenie wiadomości z działu 7 (Podsumowanie działu 7)	Wiadomości i umiejętności z lekcji 44-46.				

Dział 8. Działalność człowieka a środowisko

48. Składniki krajobrazu (8.1)	- wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy.	- rozpoznaje w terenie składniki krajobrazu charakterystyczne dla najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; - wyjaśnia, czym się różni krajobraz naturalny od antropogenicznego.	- dzieli składniki krajobrazu na naturalne i przekształcone przez człowieka; - określa funkcje składników antropogenicznych w środowisku; - podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego charakterystycznego dla najbliższej okolicy.	- wskazuje różnice między składnikami naturalnymi a antropogenicznymi (przekształconymi przez człowieka).	- wymienia przykłady zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka.
49. Współczesny krajobraz (8.2)	- podaje przykłady wpływu działalności człowieka na przeobrażenia środowiska przyrodniczego (miejskiego, wiejskiego, przemysłowego).	- rozróżnia krajobraz wiejski i miejski; - podaje elementy krajobrazu wiejskiego i krajobrazu miejskiego.	- opisuje przeobrażenia środowiska najbliższej okolicy.	- wskazuje zależności między elementami naturalnymi a antropogenicznymi krajobrazu; - charakteryzuje krajobraz przemysłowy.	- uzasadnia istnienie zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego.
50. Krajobraz najbliższej okolicy (8.3)	- wymienia cechy krajobrazu najbliższej okolicy; - wskazuje cechy krajobrazu najbliższej okolicy, które powstały lub zostały przekształcone pod wpływem działalności człowieka.	- charakteryzuje współczesny krajobraz najbliższej okolicy na podstawie aktualnych map i obserwacji w terenie; - wymienia nazwę, położenie oraz cechy wyróżniające miejsce zamieszkania (czyli „małą ojczyznę”).	- opisuje dawny krajobraz okolicy, np. na podstawie opowiadań rodzinnych, starych map i fotografii; - wyszukuje obiekty w najbliższej okolicy godne zwiedzania; - wymienia źródła informacji pomocne w poznaniu najbliższej okolicy.	- ocenia zmiany zagospodarowania terenu wpływające na wygląd krajobrazu najbliższej okolicy.	- opisuje zmiany krajobrazu, np. w ciągu 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat.
51. Moja okolica dawniej i dzisiaj (8.3)	- wskazuje na mapie najbliższej okolicy ciekawe miejsca, które warto odwiedzić.	- korzysta z różnych źródeł wiedzy w poznawaniu najbliższej okolicy.	- przygotowuje trasę wycieczki po najbliższej okolicy.	- pokazuje w terenie lub na mapie przykłady zmian antropogenicznych w krajobrazie najbliższej okolicy.	- przygotowuje dokumentację (zdjęcia, materiały elektroniczne) na temat ciekawych miejsc w najbliższej okolicy; - zaprasza koleżanki i kolegów z klasy na wycieczkę po okolicy i przygotowuje reportaż na ten temat.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
52. Formy ochrony przyrody (8.4)	- wymienia formy ochrony przyrody stosowane w Polsce.	- wymienia miejsca występowania w najbliższej okolicy różnych form ochrony przyrody.	Uczeń: - wyjaśnia, w jaki sposób w Polsce chroni się przyrodę; - wskazuje na mapie Polski przykłady miejsc chronionych.	- podaje przykłady obiektów w najbliższej okolicy, które zasługują na ochronę i uzasadnia swój wybór; - wskazuje na mapie i w terenie obiekty chronione w okolicy.	- gromadzi informacje o obiektach chronionych w najbliższej okolicy 1 prezentuje je w klasie.
53. Dbam o piękno przyrody i kultury (8.5)	- podaje nazwy i wskazuje obiekty zabytkowe w najbliższej okolicy; - wymienia sposoby ochrony środowiska, które może sam stosować (oszczędzanie wody, energii elektrycznej, segregacja śmieci).	- uzasadnia potrzebę ochrony obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy; - uzasadnia ochronę środowiska przyrodniczego w najbliższej okolicy.	- opisuje zajęcia ludności w najbliższej okolicy, tradycję i kulturę; - wyjaśnia geograficzne nazwy miejscowe i ich pochodzenie.	- wskazuje działania, które mogłyby poprawić stan środowiska najbliższej okolicy.	- wymienia kilka powodów, dla których należy dbać o nasze dziedzictwo przyrodnicze.
54., 55. Planuję wycieczkę do ciekawych krajobrazowo miejsc w najbliższej okolicy (8.5)	- wymienia ciekawe krajobrazowo miejsca w najbliższej okolicy.	- podaje źródła, w których można znaleźć informacje o ciekawych miejscach w najbliższej okolicy; - podaje źródła, w których są opisane chronione obiekty znajdujące się w najbliższej okolicy.	- opracowuje prezentację o najbliższej okolicy, w tym o zmianach krajobrazu 1 o obiektach przyrodniczych i antropogenicznych w najbliższej okolicy.	- przygotowuje folder o najbliższej okolicy.	- pokazuje prezentację o najbliższej okolicy lub omawia ciekawe miejsca podczas wycieczki klasowej po okolicy.
56. Powtórzenie wiadomości z działu 8 (Podsumowanie działu 8)	Wiadomości i umiejętności z lekcji 48-55.				